

PHYSICAL EDUCATION AND SPORTS TEACHERS' CLASSROOM MANAGEMENT STYLES*

Mustafa KATMIŞ¹ ✉ ve Zafer DOĞRU²

¹ Asağı Fındıklı Secondary School, Sungurlu/Çorum, Turkey

² Hitit University, Faculty of Sports Sciences, Çorum, Turkey

0000-0002-2758-8356

0000-0002-8902-0301

Abstract : *In this study, it was aimed to investigate the attitudes of physical education teachers'- who work at high schools in Çorum province- democratic, autocratic and laissez-faire classroom management styles. The study was a survey method, and the data was collected via a scale prepared by the researchers which was called as "Physical Education Teachers' Classroom Management Perceptions". The data collection tool comprised two parts. In the first part, students were asked to provide their personal information. In the second part, they evaluated the items on the scale, which was a five-point Likert scale which was comprised 12 items. The participants were 12th grade high school students from Çorum. 1003 volunteer students attended the study and the number of the valid questionnaires was 914. As a result, there was no significant difference between teachers' autocratic or democratic classroom management styles and gender; but there was a statistically significant difference between gender and laissez-faire classroom management styles of teachers. In the multiple comparasion test based on school types, no significant difference was observed between the types of schools and democratic classroom management styles of teachers. However, there were significant differences between the school types and autocratic and laissez-faire classroom management styles of teachers. Sports High School students had the highest mean score in laissez-faire classroom management style while Science High School had the lowest mean score.*

Keywords : *Physical education, classroom management, autocratic classroom management, classroom management styles, democratic classroom management, laissez-faire classroom management.*

Citation : Katmış, M., & Doğru, Z. (2020). Physical Education and Sports Teachers' Classroom Management Styles. *International Journal of Physical Education Sport and Technologies*, 1(1), 9-23.

Geliş Tarihi/Received: 05.04.2020 Kabul Tarihi/Accepted: 18.06.2020 Yayın Tarihi/Published Online: 30.06.2020

✉ Sorumlu Yazar/Corresponding Author mustafaktms@hotmail.com

*Bu çalışma, Dr. Öğr. Üyesi Zafer DOĞRU danışmanlığında, Mustafa KATMIŞ tarafından hazırlanan "Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Sınıf Yönetimi Anlayışları" (Kabul Tarihi: 26.07.2019-Hitit Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü) başlıklı yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR ÖĞRETMENLERİNİN SINIF YÖNETİMİ ANLAYIŞLARI

Özet: Bu çalışmada Çorum ili genelinde ortaöğretimde görev yapan beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin demokratik, otokratik ve ilgisiz sınıf yönetimi anlayışlarına ilişkin tutumlarının belirlenmesi amaçlanmıştır. Araştırma tarama modelinde gerçekleştirilmiş olup, elde edilen veriler “Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Sınıf Yönetimi Anlayışları” ölçeği ve bilgi formu ile toplanmıştır. Veri toplama aracı iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde öğrencilerin bilgileri yer almakta olup ikinci bölümde ise ölçeğe ilişkin maddeler yer almaktadır. Ölçek 12 ifadeden oluşmaktadır. Ölçek 5’li likert tipinde hazırlanmıştır. Araştırmaya 2017-2018 eğitim-öğretim yılında Çorum ili genelinde lise düzeyinde öğrenim gören onikinci sınıf öğrencileri katılmıştır. Araştırmaya gönüllü olarak katılan öğrenci sayısı $n=1003$ olup değerlendirmeye alınan tutarlı toplam ölçek sayısı $n=914$ ’tür. Sonuç olarak, beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin demokratik ve otokratik sınıf yönetim anlayışları puanları arasında öğrencilerin cinsiyetleri bakımından istatistiksel anlamda fark olmadığı ancak ilgisiz sınıf yönetimi anlayışları boyutunda istatistiksel anlamda fark bulunmuştur. Okul türlerine göre yapılan çoklu karşılaştırmada, beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin demokratik sınıf yönetimi anlayışları puanları arasında istatistiksel anlamda anlamlı bir fark yoktur. Beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin otokratik ve ilgisiz sınıf yönetimi anlayışları arasında ise okul türü değişkenine göre anlamlı farklılıklar vardır. Okul türü değişkenine göre beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin ilgisiz sınıf yönetimi anlayışı puanı en fazla Spor Lisesi öğrencilerine aittir. Spor Lisesi öğrencilerinin puanları diğer okullardaki (Fen Lisesi, Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi, Anadolu Lisesi, Anadolu İmam Hatip Lisesi) öğrencilerin puanlarından yüksektir. En düşük ilgisiz sınıf yönetimi anlayışı puanına sahip olan okul ise Fen Lisesi’dir. Fen Lisesi’nin ilgisiz sınıf yönetimi puanları diğer okullardaki (Spor Lisesi, Anadolu Lisesi, Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi) öğrencilerin puanlarından düşüktür.

Anahtar kelimeler: Beden eğitimi, sınıf yönetimi, demokratik sınıf yönetimi, otokratik sınıf yönetimi, ilgisiz sınıf yönetimi, sınıf yönetimi anlayışı.

Sınıf yönetiminin öğretmen yetiştirme programları içerisinde yer almaya başlaması ile birlikte bu alanda yapılan kuramsal ve uygulamalı çalışmalarda artış görülmüştür. 1997-1998 yılından itibaren ülkemizde öğretmen yetiştiren yükseköğretim kurumlarının eğitim programlarında sınıf yönetimi dersi zorunlu hale getirilmiştir. Yönetim bilimi alanındaki gelişimler ve yaklaşımlar, okul yönetimi ve sınıf yönetimi kavramının önemini artırmıştır (Çelik, 2008).

Eğitim sisteminin en önemli öğelerinden biri öğretmendir. Sistemi oluşturan bütün öğelerin ve yetiştirilecek olan öğrencilerin daha verimli ve yaratıcı hale getirilmesi ve niteliklerinin artırılması gerekmektedir. Bu nedenle daha nitelikli

öğretmenlere, daha çağdaş öğretim programlarına, daha uygun şartlara, daha kaliteli yönetimlere ve daha istekli öğrencilere ihtiyaç duyulmaktadır. Bu sistem içerisinde yer alan her bir parça, süreci ve sonucu etkileyebilir. Sistem içerisinde yer alan bir parçanın eksikliği süreci ve sonucu olumsuz etkiler (İlhan, 2004).

İnsan çocukluk döneminden gençlik dönemine gelinceye kadar, hatta hayatı boyunca birçok eğitsel alanda eğitim alır ve birçok şeyi öğrenir. Öğrenme durumu insanın başarısını gösterir. İnsan başarı aracılığı ile hayatın gereklerini (doğru veya yanlış olarak) öğrenir. Öğrenme sürecinde insan, doğumdan ölüme kadar değişik kurumlarda öğrenme sürecine devam ederken, diğer yandan da yaşadığı çevrede

öğrenmeye devam etmektedir. Sınıf ortamı; öğretmenin önderliğinde öğrencileri davranış değişikliğine götürecek yaşantıları geçirdikleri ortamdır. Sınıf ortamının temel bileşenleri; öğretmen, öğrenci, öğretim programı, fiziksel ve teknolojik donanımlardır. Öğrencilerin belirlenen hedeflere ulaşmasına olanak sağlaması için sınıf ortamının yeteri düzeyde donanıma sahip olması gerekmektedir (Kaya, 2006).

Sınıf yönetimi çok boyutlu ve karmaşık bir yönetim sürecidir. Öğretmenlerin bu yapıyı bütünüyle anlayabilmeleri, sınıf yönetimi açısından son derece önemlidir. Sınıfta karşılaşılan problemlerin kaynağının sadece sınıf içinde olmayacağı da unutulmamalıdır (Küçükahmet, 2011).

Son yıllarda öğretmen, idareci ve ebeveynlerin en önemli sorunlarından birisi okullarda öğrenme ortamını bozucu öğrenci davranışlarının artmasıdır. Öğretim kademelerinin herhangi birisinde bir sınıf gözlemlendiği zaman; bir ağızdan konuşan, birbirleri ile sohbet dalmış, sınıfta ayakta gezinen, birbirine sataşan, ayaklarını uzatarak sınıfta oturan öğrencilerin görülmesi şaşırtıcı değildir. Bu tür davranışlar özellikle büyük şehirlerde ve mevcudu fazla olan sınıflarda daha sık görülmektedir. Öğrencilerin sergiledikleri bu davranışlar kuşkusuz eğitimin niteliğini olumsuz yönde etkilerken bir yandan da öğretmenleri bazen sorunlarla başa çıkmada çaresiz bırakmaktadır. Baskıcı disiplin günümüzde eskisi kadar etkili olma özelliğini yitirmiştir. Bunun birkaç nedeni vardır; bu nedenlerden en önemlisi, günümüzde insan hakları ve demokrasi kavramlarının gelişmesi, çocukların ve ebeveynlerinin baskıcı anlayışı ve hükmedilmeyi koşulsuzca kabul etmemeleridir. Son yıllarda yapılan araştırmalar, sınıfta kontrolü sağlamanın sadece olumsuz öğrenci davranışlarının engellenmesiyle mümkün olmadığını bu sürecin kapsamlı bir süreç olduğunu ortaya çıkarmıştır. Bu gelişmeler eğitim bilimcilerin yeni arayışlar içerisine girmesine neden olmuştur (Erden, 2005).

Mesleğe yeni başlayan öğretmenlerin, öğrenci öğretmen iletişimine sınırlama getirmesi, öğrencilerin

kendilerini ifade etmelerini engellediği gibi, sınıfta öğrenme olayından çok, kontrol eyleminin ön plana çıkmasına neden olmaktadır. Öğretmenlerin mesleğe başladıktan sonra sınıfta otoriter bir tutum sergilemeleri bu yargıyı doğrular niteliktedir (Celep, 2008).

Sınıftaki öğrencilerin bazı dersleri sevmemesi derste yapılan etkinliklere katılmamasına neden olmaktadır. Sınıfın iyi yönetilememesi, öğrencilerin başarılarını olumsuz yönde etkiler. İyi yönetilmeyen sınıfta öğrenciler öğrendiklerinin ne işe yarayacağını farkına dahi varamaz. Bu yüzden sınıf yönetimi, sınıfı etkileyen okul yönetimi, veliler ve çevresel değişkenlerin öğretmen tarafından belirlenmesi ve incelenmesi ile başlar. Bu bağlamda sınıf yönetimi; öğretmenin öğrencilerde istedik davranış değişikliklerini oluşturma, uygun olmayan davranışları iyileştirme, sınıfta olumlu bir iletişim kurma ve zamanı etkili ve verimli kullanma etkinliklerinin toplamı olarak açıklanabilir (Ünal ve Ada, 2003).

Sınıf, öğrenme-öğretme ve eğitsel etkinliklerin gerçekleştiği mekanın adıdır. Sınıf eğitim sistemin kalbidir. Sınıf yönetimi ülke yönetiminin aynası niteliğindedir. Bir ülkenin başarılı yönetilip yönetilmediği, ekonomik başarısına, sosyal yapısına, eğitim durumuna ve birçok göstergeye bakılarak anlaşılabilir. Okul ve sınıfları başarılı bir şekilde yönetilen bir ülkenin yönetim anlayışı da başarılıdır denilebilir. Hiçbir ülkenin yönetimi kendi okul ve sınıf yönetiminden bağımsız değildir (Balay, 2017).

Toplumsal etkenler, öğretmenlerin işlerini zorlaştırmaktadır. Yapılan çalışmalar gösteriyor ki öğretmenler ve okullar, birçok öğrencinin hayatını çarpıcı bir şekilde etkilemektedir. Aile içi huzursuzluk, toplumda şiddet, basın yayın organlarında niteliksiz programlar, okuldan sıkılma ve disiplin sorunlarının olduğu bir ortamda, okulların sistem geliştirmek ve bunu korumak için yoğun çaba sarf etmektedirler. Okulun öğrenci davranışı üzerinde gözle görülür değişiklikler meydana getirdiği yapılan araştırmalarca saptanmıştır (Kılbaş, 2014).

Beden eğitimi ve spor, kişinin fiziksel hareketlere katılmak amacıyla davranışlarında istendik yönde, beden eğitimi ve spor dersinin amaçlarına uygun (bedensel, duyuşal, sosyal ve zihinsel) değışme meydana getirme sürecidir. Eğitimin diğer alanlarından farklı olarak beden eğitimi ve sporda “hareket öğrenme ve hareket yoluyla öğrenme” esastır. Beden eğitimi ve spor, insanın fiziksel hareketler yoluyla eğitilmesidir. İyi bir beden eğitimi ve spor öğretmeni, sadece üst düzey fiziksel beceriye sahip olan ya da konusuna çok hakim olan kişi değil, aynı zamanda bu bilgi ve becerilerini öğrencilerine aktarabilen onları geliştirebilen öğrenmelerine yardımcı olabilen kişidir. İyi bir beden eğitimi ve spor öğretmeni, öğrencilerine sempatik davranan, onların ilgi, ihtiyaçlarını göz ardı etmeyen, sağlık durumları hakkında bilgi sahibi olan kişidir (Tamer ve Pular, 2001).

Okulun çevresi okul açısından olanak deposu olarak görülebileceğinden, okul imkan ve olanak açısından sınırsız denilebilecek bir yapıya sahiptir. Sadece kendi olanaklarıyla eğitim-öğretim yapmaya çalışan bir okul ya da öğretmen, her sorunu kendi imkanları dahilinde çözmeye çalışan insana benzer ve çok sayıda başarısızlık ile karşılaşır. Normal yönetici ile çok iyi yönetici arasındaki fark, normal yönetici elinde olan kaynaklar ile yetinir, çok iyi yönetici ise elinde olan kaynakların dışında yeni kaynaklar meydana getirir. Bu kaynaklar dikkatli bakıldığında hazır olarak çevrede hali hazırda bulunmaktadır. Bu kaynaklardan yararlanmak için öncelikle yönetici, hangi kaynaklara gereksinimi olduğunu belirlemeli daha sonra bunları nerelerde bulacağını ve nasıl elde edeceğini bilmelidir (Başar, 2012).

Aydın, Selvitopu ve Kaya (2018) 2011-2016 yılları arasında yapılan tezleri inceledikleri çalışmada yapılan tezlerin %75’inin eğitim bilimleri, sınıf öğretmenliği, okul öncesi eğitimi ve özel eğitim bölümleri ile ilgili olduğunu %25’lik kısmını ise diğer bölümler olarak kategorize etmiştir, diğer bölümlerin neler olduğu belirtilmemiştir.

Literatürde, beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin sınıf yönetimi anlayışları ile ilgili çalışmalar

bulunmakta ancak (Özçakır, 2007; Ünlü, 2008) öğrenciler tarafından beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin sınıf yönetim anlayışlarını ölçen bir ölçğe (ulaşılabilir kaynaklar çerçevesinde) ülkemizde yapılan çalışmalarda rastlanılmamıştır.

Eğitimde başarılı olmanın ilk adımı başarılı bir sınıf yönetimidir. Bu nedenle öğretmenin sınıfta göstereceği liderlik rolü çok önemlidir (Demirel, 1999). Okulda öğretmenin görevi, sadece öğretim etkinlikleri ile sınırlı değildir. Öğretmen, etkili bir öğretici olmanın yanı sıra aynı zamanda iyi bir sınıf yöneticisi olmak zorundadır (Sarıtaş, 2000).

Yapılan literatür çalışmaları sonucunda öğrencilerin beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin sınıf yönetimi anlayışlarını okul türü değışkenine göre inceleyen çalışma bulunmamıştır. Bu bağlamda çalışmanın amacı, Çorum ilinde ortaöğretim kurumlarında (liselerde) görev yapan beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin sınıf yönetimi anlayışlarını incelemektir. Bunu gerçekleştirmek için de “Beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin sınıf yönetimi anlayışları çalıştığı okul türü ve öğrencilerin cinsiyetlerine göre farklılık göstermekte midir?” sorusunda cevap aranmış ve tartışılmıştır.

YÖNTEM

Bu çalışma genel tarama modelinde olup konu ile ilgili literatür taranarak gerekli teorik alt yapı oluşturulmuştur. Çalışmada, Katmış, (2019) tarafından geliştirilen ölçek ve bilgi formu kullanılmıştır. Çorum ili ve ilçelerinde örgün eğitim içerisinde yer alan lise son sınıf öğrencileri çalışma grubu olarak belirlenmiştir. Toplam 1003 lise son sınıf öğrencisine tesadüfi örnekleme yöntemi kullanılarak ulaşılmıştır. Elde edilen verilerden 89’u tutarsız ve eksik olduğundan değerlendirmeye alınmamıştır. Değerlendirmeye alınan geçerli ölçüm sayısı 914’tür. Çalışma grubunun 479’u kadın öğrencilerden, n=435’i erkek öğrencilerden oluşmaktadır.

Çalışma için Milli Eğitim Müdürlüğünden (24.03.2017 tarihli komisyon tutanağı) gerekli izin alınmıştır. Elde

edilen veriler betimsel ve istatistiksel çözümleme yöntemleriyle değerlendirilmiştir. Verilerin normal dağılıma uygunluğu Shapiro-Wilk testi ile incelenmiştir. Veriler normal dağılım göstermediğinden, parametrik olmayan testlerin kullanılmasına karar verilmiştir. İkili grup karşılaştırmalarında Mann-Whitney *U* testi (farkın hangi okul türleri arasında olduğunu bulmak için yapılan ikili karşılaştırmalar için Bonferroni düzeltmesi $p < 0,05$ anlamlılık düzeyi 5 okul türü olduğundan $p < 0,01$ olarak alınmıştır), çoklu grup karşılaştırmaları için Kruskal-Wallis *H* testi kullanılmış ve anlamlılık düzeyi $p < 0,05$ olarak alınmıştır. Verilerin istatistiksel analizi için SPSS 22.0 (IBM Corp., ABD; Lisans: Hitit Üniversitesi) paket programı kullanılmıştır.

Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Sınıf Yönetimi Anlayışları Ölçeği

Katmış, (2019) tarafından geliştirilen Beden Eğitimi Öğretmenleri Sınıf Yönetim Anlayışları Ölçeği Öğrenci Formu (BEÖSYAÖ Öğrenci Formu) 12 ifadeden oluşmaktadır. Bu 12 ifadenin güvenilirlik katsayısı (Cronbach's Alpha) $\alpha = 0,720$ 'dir. Ölçeğin alt boyutlarının güvenilirlik katsayıları; otokratik sınıf yönetimi Cronbach's Alpha değeri 0,811, ilgisiz sınıf yönetimi Cronbach's Alpha değeri 0,680 ve demokratik sınıf yönetimi Cronbach's Alpha değeri 0,626'dır. Ölçekte ters kodlanacak madde yoktur. Bu ölçek öğrenciler tarafından öğretmenlerinin sınıf yönetimi anlayışlarına yönelik algılarını ölçmek için geliştirilmiştir ve ölçek 5'li Likert tipindedir. Ölçek alt boyutları ile öğretmenin hangi sınıf yönetim anlayışını hangi düzeyde sergilediğini ortaya koyan bir ölçme aracıdır. Her bir boyuttan alacağı en düşük puan 4 ve en yüksek 20'dir. 20 puana yaklaştıkça ölçülen davranışı daha fazla ortaya koyduğu anlaşılmaktadır. Yapılacak çalışmalarda puanlar veya ortalamalar üzerinden analizler yapılabilir. Ortalama değerler üzerinden yapılacak değerlendirmede en düşük ortalama 1 ve en yüksek ortalama değer 5 olabilir. Bu ölçekte; 1, 4, 7 ve 10 numaralı maddeler demokratik

sınıf yönetim anlayışını, 2, 5, 8 ve 11 numaralı ifadeler ilgisiz sınıf yönetim anlayışını ve 3, 6, 9 ve 12 numaralı ifadeler ise otokratik sınıf yönetimi anlayışını ifade etmektedir.

BULGULAR

Bu bölümde sınıf yönetimi anlayışlarına ilişkin beden eğitimi öğretmenlerinin öğrenciler tarafından değerlendirilen sınıf yönetimi anlayışlarına ilişkin ortalamalar, standart sapmalar ve karşılaştırma istatistikleri sonuçları verilmiştir.

Tablo 1: Normallik testi

Sınıf Yönetim Anlayışı	Shapiro-Wilk İstatistiği		
	W	df	p
Demokratik	0,930	914	0,000*
İlgisiz	0,959	914	0,000*
Otokratik	0,911	914	0,000*

* $p < 0,01$

Tablo 1'de her üç boyut için de verilerin normal dağılım göstermediği sonucu ortaya çıkmıştır. Demokratik, otokratik ve ilgisiz sınıf yönetim anlayışları puanları ortalamaları normal dağılmadığından parametrik olmayan testlerin kullanılmasına karar verilmiştir. İkili grup karşılaştırmalarında Mann-Whitney *U* testi (farkın hangi okul türleri arasında olduğunu bulmak için yapılan ikili karşılaştırmalar için Bonferroni düzeltmesi $p < 0,05$ anlamlılık düzeyi 5 okul türü olduğundan $p < 0,01$ olarak alınmıştır), çoklu grup karşılaştırmaları için Kruskal-Wallis *H* testi kullanılmıştır ve anlamlılık düzeyi $p < 0,05$ olarak alınmıştır.

Kadın öğrencilerin otokratik sınıf yönetimi anlayışı puanları ortalaması $X_{Kadın} = 12,67 \pm 4,685$, erkek öğrencilerin otokratik sınıf yönetimi anlayışı puanları ortalaması $X_{Erkek} = 12,61 \pm 4,896$ 'dir. İlgisiz sınıf yönetimi anlayışı puanları ortalaması $X_{Kadın} = 11,61 \pm 4,235$ 'dir. Erkek öğrencilerin ilgisiz sınıf yönetimi anlayışı puanları ortalaması $X_{Erkek} = 12,77 \pm 4,147$ 'dir (Tablo 2).

Tablo 2: Cinsiyet değişkeni açısından beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin sınıf yönetimi anlayışlarına yönelik tanımlayıcı istatistikler

Sınıf Yönetim Anlayışı	Cinsiyet	n	X	ss	Mdn
Otokratik	Kadın	479	12,67	4,685	13,00
	Erkek	435	12,61	4,896	13,00
	Toplam	914	12,64	4,784	13,00
İlgisiz	Kadın	479	11,61	4,235	11,00
	Erkek	435	12,77	4,147	12,00
	Toplam	914	12,16	4,231	12,00
Demokratik	Kadın	479	14,84	3,681	16,00
	Erkek	435	14,98	3,746	16,00
	Toplam	914	14,91	3,711	16,00

Çalışmaya katılan kadın öğrencilerin demokratik sınıf yönetimi anlayışları puan ortalaması $X_{Kadın}=14,84\pm 3,681$ olup erkek öğrencilerde bu puan ortalaması $X_{Erkek}=14,98\pm 3,746$ 'dır (Tablo 2).

Erkek öğrenciler kadın öğrencilere göre öğretmenlerinin sınıf yönetiminde daha fazla ilgisiz

yönetim anlayışı sergilediklerini belirtmektedirler ve bu fark istatistiksel olarak anlamlıdır. Erkek öğrenciler ile kadın öğrenciler açısından öğretmenlerin otokratik ve demokratik sınıf yönetimi anlayışları arasında anlamlı bir fark yoktur (Tablo 3).

Tablo 3: Cinsiyet değişkeni açısından beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin sınıf yönetim anlayışları arasındaki farkların Mann-Whitney U testi ile incelenmesi

Sınıf Yönetim Anlayışı		n	Sıra Ort.	Sıralar Top	U	Z	p
Otokratik	Kadın	479	459,8	220245	103080	-0,277	0,781
	Erkek	435	454,97	197910			
İlgisiz	Kadın	479	423,39	202805	87844,5	-4,111	0,000*
	Erkek	435	495,06	215351			
Demokratik	Kadın	479	451,14	216095	101135	-0,768	0,442
	Erkek	435	464,51	202061			

* $p < 0,01$

Tablo 3 incelendiğinde, ilgisiz sınıf yönetimi anlayışında kadın öğrencilerin sıra ortalamaları $n=479$, $Sıra Ort=423,39$, erkek öğrencilerin sıra ortalamaları $n=435$, $Sıra Ort=495,06$ 'dır. Cinsiyet değişkeni bakımından ilgisiz sınıf yönetimi açısından incelendiğinde kadın öğrencilerin sıra ortalamaları erkek öğrencilerin sıra ortalamalarına göre daha düşüktür ve bu fark istatistiksel olarak anlamlıdır ($U=87844,50$; $p < 0,01$).

Okul türü değişkenine göre; demokratik yönetim anlayışları puanları en düşük ($X_{Demokratik}=13,79$)

Anadolu İmam Hatip Lisesi ve en yüksek ($X_{Demokratik}=15,25$) Anadolu Lisesi öğrencileri tarafından değerlendirilmiştir. İlgisiz ve otokratik sınıf yönetimi anlayışı puanları ortalamaları; en düşük ($X_{İlgisiz}=10,52$; $X_{Otokratik}=8,00$) Fen Lisesi ve en yüksek ($X_{İlgisiz}=16,10$; $X_{Otokratik}=16,30$) Spor Lisesi şeklindedir. Otokratik sınıf yönetimi anlayışının okul türleri açısından genel ortalaması $X=12,64$ 'tür. İlgisiz sınıf yönetimi anlayışının okul türleri açısından genel ortalaması $X=12,16$ 'dır. Demokratik sınıf yönetimi anlayışının okul türleri açısından genel ortalaması $X=14,91$ 'dir.

Tablo 4: Okul türü değişkenine göre beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin sınıf yönetimi anlayışlarına yönelik tanımlayıcı istatistikler

<i>Sınıf Yönetim Anlayışı</i>	<i>Okul Türü</i>	<i>n</i>	<i>X</i>	<i>ss</i>	<i>Mdn</i>
Otokratik	Anadolu Lisesi	552	12,53	4,693	12,00
	Fen Lisesi	66	8,00	2,090	8,00
	Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	165	15,62	3,555	17,00
	Anadolu İmam Hatip Lisesi	70	7,69	2,375	7,00
	Spor Lisesi	61	16,30	3,143	16,00
	Toplam		914	12,64	4,784
İlgisiz	Anadolu Lisesi	552	12,00	3,929	12,00
	Fen Lisesi	66	10,52	3,287	11,50
	Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	165	12,36	5,177	12,00
	Anadolu İmam Hatip Lisesi	70	11,07	3,402	12,00
	Spor Lisesi	61	16,10	3,453	17,00
	Toplam		914	12,16	4,231
Demokratik	Anadolu Lisesi	552	15,25	3,344	16,00
	Fen Lisesi	66	13,89	5,117	17,00
	Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	165	14,84	3,407	15,00
	Anadolu İmam Hatip Lisesi	70	13,79	4,952	15,00
	Spor Lisesi	61	14,38	3,817	14,00
	Toplam		914	14,91	3,711

Demokratik sınıf yönetimi anlayışlarına ilişkin beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin sınıf yönetimi anlayışları arasında okul türü değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık yoktur.

İlgisiz ($X^2(4)=59,251$; $p<0,05$) ve otokratik ($X^2(4)=225,097$; $p<0,05$) sınıf yönetim anlayışları puanları ortalamaları arasında ise okul türlerine göre

istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar vardır. Farkların hangi bölümler arasında olduğunu bulmak için yapılan ikili karşılaştırmalarda Bonferroni düzeltmesi ($p<0,05$ anlamlılık düzeyi 5 grup olduğundan $p<0,01$ olarak alınmıştır) ile Mann-Whitney U Testi yapılmıştır (Tablo 5).

Tablo 5: Okul türlerine göre beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin sınıf yönetimi anlayışları puanlarına ilişkin Kruskal-Wallis H testi sonuçları

<i>Sınıf Yönetim Anlayışı</i>	<i>Okul Türü</i>	<i>n (914)</i>	<i>Sıra Ortalaması</i>	<i>sd</i>	<i>X²</i>	<i>p</i>
Otokratik	Anadolu Lisesi	552	451,57	4	225,097	0,000*
	Fen Lisesi	66	210,27			
	Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	165	619,08			
	Anadolu İmam Hatip Lisesi	70	190,03			
	Spor Lisesi	61	648,51			
İlgisiz	Anadolu Lisesi	552	447,60	4	59,251	0,000*
	Fen Lisesi	66	370,31			
	Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	165	460,97			
	Anadolu İmam Hatip Lisesi	70	405,21			
	Spor Lisesi	61	692,02			
Demokratik	Anadolu Lisesi	552	473,98	4	6,322	0,176
	Fen Lisesi	66	435,99			
	Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	165	443,90			
	Anadolu İmam Hatip Lisesi	70	417,70			
	Spor Lisesi	61	414,11			

* $p<0,01$; *sd*: serbestlik derecesi

Ortaya çıkan farkların hangi okul türleri arasında olduğunu belirlemek için yapılan ikili karşılaştırmalara ilişkin bulgular sonraki tablolarda verilmiştir.

Anadolu İmam Hatip Lisesi öğrencilerinin ilgisiz sınıf yönetimi anlayışı sıra ortalamaları $n=70$, *Sıra*

Ort=44,61 olup Spor Lisesi öğrencilerinin sıra ortalamaları $n=61$, *Sıra Ort*=90,55'dir. İlgisiz sınıf yönetimi anlayışı açısından Anadolu İmam Hatip Lisesi öğrencilerinin puanları, Spor Lisesi öğrencilerinin puanlarından daha düşüktür ve istatistiksel olarak aralarında anlamlı bir farklılık vardır ($U=637,50$; $p<0,01$).

Tablo 6: Okul türü ile beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin ilgisiz sınıf yönetim anlayışları puanları arasındaki farkların Mann-Whitney *U* testi ile incelenmesi

<i>Okul Türü ve İlgisiz Sınıf Yönetimi</i>	<i>n</i>	<i>Sıra Ortalaması</i>	<i>Sıralar Toplamı</i>	<i>U</i>	<i>Z</i>	<i>p</i>
Fen Lisesi	66	64,14	4233	2022	-1,267	0,205
Anadolu İmam Hatip Lisesi	70	72,61	5083			
Anadolu İmam Hatip Lisesi	70	44,61	3122,5	637,5	-6,939	0,000*
Spor Lisesi	61	90,55	5523,5			
Anadolu Lisesi	552	357,65	197421	44793	-0,321	0,748
Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	165	363,53	59982			
Anadolu Lisesi	552	314,92	173838	15222	-2,193	0,028
Fen Lisesi	66	264,14	17433			
Anadolu Lisesi	552	290,13	160151,5	7523,5	-7,119	0,000*
Spor Lisesi	61	459,66	28039,5			
Fen Lisesi	66	100,82	6654	4443	-2,19	0,029
Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	165	122,07	20142			
Anadolu Lisesi	552	314,4	173549,5	17719	-1,135	0,256
Anadolu İmam Hatip Lisesi	70	288,62	20203,5			
Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	165	101,22	16702	3007	-4,665	0,000*
Spor Lisesi	61	146,7	8949			
Fen Lisesi	66	41,72	2753,5	542,5	-7,123	0,000*
Spor Lisesi	61	88,11	5374,5			
Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	165	123,15	20319,5	4925,5	-1,788	0,074
Anadolu İmam Hatip Lisesi	70	105,86	7410,5			

* $p<0,01$

Anadolu Lisesi öğrencilerinin ilgisiz sınıf yönetimi anlayışları sıra ortalaması $n=552$, *Sıra Ort*=290,13 olup Spor Lisesi öğrencilerinin ilgisiz sınıf yönetimi sıra ortalamaları $n=61$, *Sıra Ort*=459,66'dır. Anadolu lisesi öğrencilerinin ilgisiz sınıf yönetimi anlayışları puanı Spor Lisesi öğrencilerinin ilgisiz sınıf yönetimi anlayışları puanından daha düşüktür ve aralarında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık vardır ($U=7523,50$, $p<0,01$).

Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi öğrencilerinin ilgisiz sınıf yönetimi açısından sıra ortalaması $n=165$, *Sıra Ort*=101,22 olup, Spor Lisesi öğrencilerinin ilgisiz sınıf yönetimi anlayışları sıra ortalaması $n=61$, *Sıra Ort*=146,70'dir. Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi

öğrencilerinin ilgisiz sınıf yönetimi anlayışı puanları, Spor Lisesi öğrencilerinin ilgisiz sınıf yönetimi anlayışı puanlarından düşüktür ve aralarında istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar vardır ($U=3007,00$; $p<0,01$).

Fen Lisesi öğrencilerinin ilgisiz sınıf yönetimi anlayışı sıra ortalaması $n=66$, *Sıra Ort*=41,72 olup, Spor Lisesi öğrencilerinin ilgisiz sınıf yönetimi anlayışları sıra ortalaması $n=61$, *Sıra Ort*=88,11'dir. Fen Lisesi öğrencilerinin ilgisiz sınıf yönetimi anlayışı puanı, Spor Lisesi öğrencilerinin ilgisiz sınıf yönetimi anlayışı puanından düşüktür ve aralarında istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar vardır ($U=542,50$; $p<0,01$) (Tablo 6).

Tablo 7: Okul türü ile beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin otokratik sınıf yönetim anlayışları puanları arasındaki farkların Mann-Whitney *U* testi ile incelenmesi

<i>Okul Türü ve Otokratik Sınıf Yönetimi</i>	<i>n</i>	<i>Sıra Ortalaması</i>	<i>Sıralar Toplamı</i>	<i>U</i>	<i>Z</i>	<i>p</i>
Fen Lisesi	66	72,22	4766,5	2064,5	-1,091	0,275
Anadolu İmam Hatip Lisesi	70	64,99	4549,5			
Anadolu İmam Hatip Lisesi	70	38,11	2668	183	-9,05	0,000*
Spor Lisesi	61	98	5978			
Anadolu Lisesi	552	328,14	181131,5	28504	-7,322	0,000*
Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	165	462,25	76271,5			
Anadolu Lisesi	552	327,43	180740,5	8319,5	-7,24	0,000*
Fen Lisesi	66	159,55	10530,5			
Anadolu Lisesi	552	293,42	161969,5	9341,5	-5,726	0,000*
Spor Lisesi	61	429,86	26221,5			
Fen Lisesi	66	43,23	2853,5	642,5	-10,52	0,000*
Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	165	145,11	23942,5			
Anadolu Lisesi	552	332,08	183309,5	7958,5	-8,046	0,000*
Anadolu İmam Hatip Lisesi	70	149,19	10443,5			
Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	165	111,43	18386	4691	-0,789	0,430
Spor Lisesi	61	119,1	7265			
Fen Lisesi	66	35,77	2360,5	149,5	-9,025	0,000*
Spor Lisesi	61	94,55	5767,5			
Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	165	149,3	24634	611	-10,89	0,000*
Anadolu İmam Hatip Lisesi	70	44,23	3096			

* $p < 0,01$

Okul türleri değişkenine göre Anadolu İmam Hatip Lisesi ile Spor Lisesi öğrencilerinin karşılaştırılmasında; Anadolu İmam Hatip Lisesi öğrencilerinin otokratik sınıf yönetimi anlayışları sıra ortalaması $n=70$, $Sıra Ort=38,11$ 'dir. Spor Lisesi öğrencilerinin ise $n=61$, $Sıra Ort=98,00$ 'dir. Okul türleri değişkenine göre otokratik sınıf yönetimi anlayışı açısından Anadolu İmam Hatip Lisesi öğrencilerinin puanları, Spor Lisesi öğrencilerinin puanlarından daha düşüktür ve istatistiksel olarak aralarında anlamlı bir farklılık vardır ($U=183,00$; $p < 0,01$).

Okul türleri değişkenine göre Anadolu Lisesi öğrencileri ile Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi öğrencilerinin karşılaştırılmasında; Anadolu Lisesi öğrencilerinin otokratik sınıf yönetimi anlayışları sıra ortalaması $n=552$, $Sıra Ort=328,14$, Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi öğrencilerinin otokratik sınıf yönetimi anlayışları sıra ortalaması $n=165$, $Sıra Ort=462,25$ 'dir. Okul türleri değişkenine göre Anadolu Lisesi öğrencilerinin otokratik sınıf yönetimi puanları

Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi öğrencilerinin puanlarından daha düşüktür ve istatistiksel olarak aralarında anlamlı farklılık vardır ($U=28503,50$; $p < 0,01$).

Okul türleri değişkenine göre Anadolu Lisesi ile Fen Lisesi karşılaştırılmasında; göre Anadolu Lisesi öğrencilerinin otokratik sınıf yönetimi anlayışları sıra ortalaması $n=552$, $Sıra Ort=327,43$ 'tür. Fen Lisesi öğrencilerinin otokratik sınıf yönetimi anlayışları sıra ortalaması $n=66$, $Sıra Ort=159,55$ 'dir. Okul türleri değişkenine Anadolu Lisesi öğrencilerinin otokratik sınıf yönetimi anlayışı puanları Fen Lisesi öğrencilerinin puanlarına göre daha yüksektir ve aralarında istatistiksel olarak aralarında anlamlı farklılıklar vardır ($U=8319,50$; $p < 0,01$).

Okul türleri değişkenine göre Anadolu Lisesi ve Spor lisesi karşılaştırılmasında; Anadolu Lisesi öğrencilerinin otokratik sınıf yönetimi anlayışları sıra ortalaması $n=552$, $Sıra Ort=293,42$ 'dir. Spor Lisesi öğrencilerinin otokratik sınıf yönetimi anlayışları sıra ortalaması $n=61$, $Sıra Ort=429,86$ 'dir. Okul türlerine

göre Anadolu Lisesi öğrencilerinin otokratik sınıf yönetimi anlayışları puanı Spor Lisesi öğrencilerinin otokratik sınıf yönetimi puanlarından daha düşüktür ve aralarında istatistiksel olarak anlamlı farklılık vardır ($U=9341,50$; $p<0,01$).

Okul türleri değişkenine göre Fen Lisesi ile Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi karşılaştırmasında Fen Lisesi öğrencilerinin otokratik sınıf yönetimi anlayışları sıra ortalaması $n=66$, $Sıra Ort=43,23$ olup Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi öğrencilerinin sıra ortalaması $n=165$, $Sıra Ort=145,11$ 'dir. Okul türlerine göre Fen Lisesi öğrencilerinin otokratik sınıf yönetimi anlayışları puanı, Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi öğrencilerinin otokratik sınıf yönetimi anlayışı puanına göre daha düşüktür ve aralarında istatistiksel olarak anlamlı farklılık vardır ($U=642,50$; $p<0,01$).

Okul türleri değişkenine göre Anadolu Lisesi ile Anadolu İmam Hatip Lisesi karşılaştırmasında; Anadolu Lisesi öğrencilerinin otokratik sınıf yönetimi anlayışı sıra ortalaması $n=552$, $Sıra Ort=332,08$, Anadolu İmam Hatip Lisesi öğrencilerinin otokratik sınıf yönetimi anlayışı sıra ortalaması $n=70$, $Sıra Ort=149,19$ 'dur. Okul türü değişkenine göre Anadolu Lisesi öğrencilerinin otokratik sınıf yönetimi anlayışı puanı, Anadolu İmam Hatip Lisesi öğrencilerinin otokratik sınıf yönetimi anlayışı puanından yüksektir ve aralarında istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar vardır ($U=7958,50$; $p<0,01$).

Okul türleri değişkenine göre Fen Lisesi öğrencileri Spor Lisesi öğrencilerinin karşılaştırılmasında; Fen Lisesi öğrencilerinin otokratik sınıf yönetimi sıra ortalaması $n=66$, $Sıra Ort=35,77$ 'dir. Spor Lisesi öğrencilerinin otokratik sınıf yönetimi anlayışı sıra ortalaması $n=61$, $Sıra Ort=94,55$ 'dir. Okul türlerine göre Fen Lisesi öğrencilerinin otokratik sınıf yönetimi anlayışı puanı, Spor Lisesi öğrencilerinin otokratik sınıf yönetimi anlayışı puanından daha düşüktür ve aralarında istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar vardır ($U=149,50$; $p<0,01$).

Okul türleri değişkenine göre Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi ile Anadolu İmam Hatip Lisesi karşılaştırmasında; Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi

öğrencilerinin otokratik sınıf yönetimi anlayışı sıra ortalaması $n=165$, $Sıra Ort=149,30$ 'dur. Anadolu İmam Hatip Lisesi öğrencilerinin otokratik sınıf yönetimi anlayışları sıra ortalaması ise $n=70$, $Sıra Ort=44,23$ 'dür. Okul türlerine göre Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi öğrencilerinin otokratik sınıf yönetimi anlayışı puanları, Anadolu İmam Hatip Lisesi öğrencilerinin otokratik sınıf yönetimi anlayışlarından yüksektir ve aralarında istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar vardır ($U=611,00$; $p<0,01$).

TARTIŞMA

Demokratik, otokratik ve ilgisiz sınıf yönetimi anlayışları ile ilgili olarak, demokratik ve otokratik sınıf yönetimi anlayışının cinsiyet değişkenine göre farklılık göstermediği ancak ilgisiz sınıf yönetimi anlayışında cinsiyet değişkeni açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılık olduğu görülmektedir (Tablo 3). Erkek öğrenciler kadın öğrencilere oranla beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin sınıf yönetiminde daha fazla ilgisiz sınıf yönetim anlayışı sergilediklerini belirtmişlerdir. Alkan, (2003) araştırmasında kadın öğrencilerin beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin yeterince ilgili olmadığı, özellikle kadın öğrencilere karşı başaramaz ön yargısının bulunduğu sonucuna ulaşmıştır. Alkan (2003) çalışmasında, kadın öğrencilere yönelik spor branşlarının erkek öğrencilere oranla daha az olması kadın öğrencilerin kendilerini ilgisiz ve yalnız hissetmelerine yol açtığını da belirtmiştir. İlgisiz sınıf yönetimi anlayışı bakımından farkın ortaya çıkması Alkan'ın (2003) yaptığı çalışmanın tek bir okul türünde olmasından kaynaklanıyor olabilir. Bu çalışmada ise erkek öğrencilerin ilgisiz puanlarının yüksek çıkma nedenleri beden eğitimi ve spor öğretmenlerinden daha fazla beklenti içinde olmalarından kaynaklanıyor olabilir. Yapılan derslerin içeriklerinin erkek öğrencilerin hareket ihtiyaçları ile beden eğitimi ve spor dersinden beklentilerini karşılamada yetersiz kalıyor olabileceği şeklinde yorumlanabilir.

Demokratik sınıf yönetimi anlayışı konusunda Güzel (2015), demokrasi kavramını kadın öğrencilerin erkek

öğrencilere oranla daha iyi anladıklarını ortaya koymuştur. Kadın öğrencilerin daha titiz olduklarını ve her davranışı demokratik bulmalarının nedenini öğretmenlerinin kadın ve erkek öğrencilere yaklaşımlarının farklılığı ile açıklamıştır. Güzel (2015) yaptığı araştırmasında 7. ve 8. sınıf öğrencilerinin cinsiyet değişkenine göre öğretmenlerin sınıf yönetimi anlayışlarında anlamlı fark olduğunu ortaya koymuştur. Erkek öğrencilerin, öğretmenlerinin sınıf yönetiminde gösterdikleri demokratik davranışlara ilişkin görüşleri, kadın öğrencilerin görüşlerine göre daha demokratiktir. Gözütok (1995), yaptığı çalışmada ilkokul, ortaokul ve liselerde görev yapan öğretmenlerin demokratik tutumlarını araştırdığı çalışmasında, öğretmenlerin demokratik tutumlarında cinsiyete dayanan bir farkın olmadığı sonucunu ortaya koymuştur. Yalçın, (2007) çalışmasında cinsiyet değişkeni açısından kadın öğrenciler ile erkek öğrenciler öğretmenlerinin sınıf yönetimi anlayışında, demokratik yönetim açısından anlamlı bir fark olmadığını ortaya koymuştur. Gözütok (1995) ve Yalçın'ın (2007) çalışmaları cinsiyet değişkenine göre demokratik sınıf yönetimi açısından yapılan bu çalışma ile paralellik göstermektedir ancak Güzel'in (2015) çalışması ile paralel değildir. Özçakar'ın (2007) yaptığı çalışmada, beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin demokratik sınıf yönetimini yüksek düzeyde sergilediklerini belirtmiştir. Otokratik ve ilgisiz sınıf yönetimi anlayışı ile ilgili olan soruların bazılarında ise otokratik ve ilgisiz sınıf yönetimi anlayışı gösterdiklerini de belirtmiştir.

Bu çalışmanın sonuçlarına göre erkek ve kadın öğrencilerin demokratik sınıf yönetim anlayışları arasında fark yoktur ve öğrenciler, beden eğitimi ve spor öğretmenlerini ortalamanın üzerinde demokratik olarak değerlendirmektedirler. Yukarıda söz edilen çalışmalarda görüldüğü üzere hem öğrenciler hem de öğretmenler bakımından demokratik tutum ve davranışların cinsiyet açısından bir farklılığa neden olmadığı görülmektedir. Sözü edilen araştırmalar bu çalışmanın sonucunu desteklemektedir. Bu bilgilere ek olarak Luo, Bellows ve Grandy (2000), sınıf yönetimi ile ilgili yaptığı

araştırmasında cinsiyet değişkeni ile sınıf yönetimine ilişkin yaşanan problemler arasında anlamlı bir fark olmadığını ortaya koymuştur. Yukarıdaki çalışmaların sonuçlarına göre beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin demokratik sınıf yönetimi anlayışlarını değerlendirmede öğrencilerin cinsiyetlerinin bir farklılığa neden olmadığını göstermektedir. Her iki cinsiyet açısından da demokratik sınıf yönetimi anlayışları benzer şekilde değerlendirilmiştir. Demokratik sınıf yönetimi anlayışı ortanca puan değeri hem kadın hem de erkek öğrenciler için 16'dır. Otokratik yönetim anlayışı puanları ortanca değerleri hem kadın hem de erkekler için 13 ve ilgisiz yönetim anlayışları ortanca değeri ise kadınlar için 11, erkekler için 12'dir (Tablo 2). Cinsiyet değişkeni açısından bakıldığında en düşük puana sahip yönetim anlayışı ilgisiz ve otokratik sınıf yönetimi anlayışları puanlarıdır (Tablo 2).

Öğrencilerin okul türlerine göre demokratik sınıf yönetimi anlayışları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark yoktur. Tanımlayıcı istatistiklere bakıldığında beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin demokratik sınıf yönetimi anlayışı puanlarının okul türlerine göre toplam puanlarının (ortanca değerleri) 14 ile 17 arasında değiştiği görülmektedir (Tablo 4). Bu değerler tüm okul türleri kapsamında öğrencilerin beden eğitimi öğretmenlerinin sınıf yönetimi anlayışlarını demokratik olarak değerlendirdikleri şeklinde yorumlanabilir. Farkın ortaya çıkmamasının nedeni tüm okul türlerindeki öğrencilerin yüksek demokratik puanlar vermesi olabilir. Ünlü (2008), çalışmasında hedef öğrenci kitlesinin özelliklerinin ve okul düzeyinin beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin sınıf yönetimi davranışlarında farklılık yaratmadığını ve bunun beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin sınıf yönetimi konusunda kendilerini yeterli hissetmelerinden kaynaklanacağını belirtmiştir.

Öğretmen-öğrenci ilişkisindeki olumlu iklimin ve memnuniyetin öğretmenlerin demokratik ve hoşgörülü davranması öğrenci performansını önemli derecede etkileyeceği düşünülmektedir. Bu çalışmanın sonucunda orta çıkan demokratik puanların yüksek olması durumu beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin

demokratik ve hoşgörülü bir öğrenme ortamı yarattıkları şeklinde açıklanabilir.

Öğrencilerin okul türlerine göre otokratik ve ilgisiz sınıf yönetimi anlayışları arasında fark olan okul türleri ile ilgili olan ikili karşılaştırmalara bakıldığında; ilgisiz sınıf yönetim anlayışı boyutunda Spor Lisesi öğrencilerinin Anadolu İmam Hatip Lisesi, Anadolu Lisesi, Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi ve Fen Lisesi öğrencilerinden beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin daha fazla ilgisiz yönetim anlayışına sahip olduklarını değerlendirdikleri görülmektedir (Tablo 6 ve 7). Otokratik sınıf yönetim anlayışları bakımından ele alındığında; Spor Lisesi öğrencilerinin beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin sınıf yönetim anlayışlarını Anadolu İmam Hatip Lisesi, Anadolu Lisesi ve Fen Lisesi öğrencilerine oranla daha fazla otokratik değerlendirirken, Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi öğrencileri; Anadolu Lisesi, Anadolu İmam Hatip Lisesi ve Fen Lisesi öğrencilerine oranla daha otokratik ve son olarak, Anadolu Lisesi öğrencileri; Fen Lisesi ve Anadolu İmam Hatip Lisesi öğrencilerine oranla daha otokratik olarak değerlendirmişlerdir.

Spor Lisesi öğrencilerinin Anadolu İmam Hatip Lisesi, Anadolu Lisesi ve Fen Lisesi öğrencilerine göre beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin daha fazla ilgisiz ve otokratik sınıf yönetimi anlayışına sahip olduklarını değerlendirmelerinin nedeni Spor Lisesinde öğrenim gören öğrencilerin seçilmiş sporculardan oluşması ve bir çok öğrencinin aktif spor hayatına devam ediyor olması, öğrencilerin beden eğitimi ve spor öğretmenlerinden beklentisini artırıyor olabilir, bu yüzden Spor Lisesi öğrencileri öğretmenlerini daha ilgisiz olarak değerlendirmiş olabilirler. Spor lisesinde görev yapan beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin Anadolu İmam Hatip Lisesi öğretmenlerine göre daha otokratik sınıf yönetimi anlayışına sahip olmasının nedeni olarak, Spor Lisesinde daha fazla sportif müsabakalara katılım olması ve daha fazla takımla müsabakalara hazırlanılması nedeniyle beden eğitimi ve spor öğretmenleri öğrencilerine karşı öğretmenlerden çok takım antrenörü olarak davranıyor olabilecekları düşünülmektedir. Bu durum Spor Lisesi

öğrencilerinin öğretmenlerinin daha otokratik sınıf yönetimi anlayışına sahip olduklarını değerlendirmelerine neden olmuş olabilir. Okul sporlarıyla uğraşan beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin grubu harekete geçirme ve yönlendirme gibi çeşitli yönetsel stratejiler uyguluyor olabilirler. Bu deneyimlerin öğretmenlerin sınıf yönetimi anlayışlarını da şekillendireceği düşünülmektedir. Bu deneyimler öğretmenlerin daha otokratik sınıf yönetimi anlayışına sahip olmalarına yöneltmiş olabilir.

Spor Lisesi öğrencilerinin Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi öğrencilerine göre beden eğitimi ve spor öğretmenlerini daha ilgisiz sınıf yönetim anlayışına sahip olduklarını değerlendirmelerinin nedeni yine Spor Lisesi öğrencilerinin beden eğitimi ve spor öğretmenlerinden sportif anlamda daha fazla beklenti içerisinde olmalarından kaynaklanıyor olabilir.

Spor Lisesi öğrencileri diğer okullardaki (Fen Lisesi, Anadolu Lisesi, Anadolu İmam Hatip Lisesi) öğrencilere göre okul sporları faaliyetleri kapsamında daha fazla branşta müsabakalara hazırlanması ve okulunu temsil etmesi açısından Spor Lisesinde görev alan beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin disiplini sağlamak adına otokratik sınıf yönetimi sergilemelerine neden olabileceği sonucuna varılabilir. Sparks ve Lipka (1992) ve Ünlü (2008), çalışmalarında deneyimli öğretmenlerin ve yeteri kadar deneyimi olmayan öğretmenlerin sınıf yönetimi davranışları arasında farklılıklar olduğunu belirtmişlerdir. Öğrenciler ve öğretmenler tarafından deneyimli olarak bilinen öğretmenlerin, otoriter ve baskıcı sınıf yönetimi davranışlarına daha sıklıkla başvurduklarını ortaya koymuşlardır. Güven ve Dermirhan (2006), genç öğretmenlerin öğretmen merkezli yönetim anlayışlarını kullandıklarını meslekteki kıdem yılları arttıkça öğrencinin daha etkin olduğu öğrenim yöntemlerini kullandıklarını belirtmiştir. Bu iki çalışma otoriter sınıf yönetimi davranışlarını öğretmenin mesleki deneyimi bakımından farklı şekilde yorumlamaktadırlar. Bu çalışmanın örneklemini öğrenciler oluşturduğundan otoriter sınıf yönetimi anlayışı öğrenciler tarafından

değerlendirilmiştir. Mevcut çalışmada beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin kıdemleri ile ilgili veri kaydı bulunmamaktadır, bu nedenle otoriter sınıf yönetimini kıdem yılı ile ilişkilendirmek mümkün değildir. Ancak bu da beden eğitimi ve spor öğretmenleri kapsamında araştırılmaya değer bir konu olabilir. Daha çok okulların kuruluş amaçları ve o okullarda öğrenim görmekte olan öğrencilerin sosyo-ekonomik düzeyleri ile ilişkili olabileceği değerlendirilmektedir.

Spor Lisesi öğrencilerinin, beden eğitimi ve spor öğretmenlerini diğer okul türlerine (Anadolu İmam Hatip Lisesi, Anadolu Lisesi, Fen Lisesi, Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi) göre daha fazla ilgisiz olarak değerlendirmelerindeki neden Spor Lisesinde öğrenim gören öğrencilerin tamamının belirlenmiş beceri testlerinde başarılı olan seçili öğrencilerden oluşması ve beden eğitimi ve spor öğretmenlerinden beklentilerinin diğer okullarda öğrenim gören öğrencilere göre daha fazla olması, Spor Lisesinde görev yapan beden eğitimi ve spor öğretmenlerini, öğrenciler tarafından ilgisiz olarak algılamasına neden olduğu düşünülebilir.

Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi öğrencilerinin, Anadolu Lisesi, Anadolu İmam Hatip Lisesi ve Fen Lisesi öğrencilerinden beden eğitimi ve spor öğretmenlerini daha otoriter bir sınıf yönetimi anlayışına, yine Anadolu Lisesi öğrencilerinin ise Fen Lisesi ve Anadolu İmam Hatip Lisesi öğrencilerine oranla daha otoriter sınıf yönetimi anlayışı sergilediklerini belirtmiş olmaları da bir diğer önemli bulgudur. Fark çıkan okul türlerine bakıldığında Anadolu Liselerinde, Fen ve Anadolu İmam Hatip Liselerine oranla öğrencilerin en çok beden eğitimi ve spor öğretmenleri ile biraraya geldikleri okul türleri olduğunu ve öğrencilerin genel olarak Anadolu Liselerine devam ettikleri bilinmektedir, Anadolu Liseleri; 7376, Mesleki ve Teknik Anadolu Liseleri; 3231, Anadolu İmam Hatip Lisesi; 3073, Fen Lisesi; 359, Spor Lisesi; 172 güncel öğrenci sayılarına bakıldığında bu açıkça görülmektedir (Millî Eğitim Bakanlığı [MEB], 2020).

Okul türü ile ilgili yapılan ikili karşılaşmalarda ortaya çıkan farkların okulların kuruluş amaçlarından, yapısından ve öğrencilerin sosyo-kültürel yapısından kaynaklandığı düşünülmektedir. Yapılan literatür çalışmaları sonucunda öğrencilerin beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin sınıf yönetimi anlayışlarını okul türü değişkenine göre inceleyen çalışma bulunamamıştır. Bu nedenle elde ettiğimiz bulguların, diğer literatür kaynakları ile desteklenmesi kısıtlı kalmıştır.

SONUÇ

Çorum ili genelinde lise düzeyinde öğrenim gören 12. sınıf öğrencilerinin, beden eğitim ve spor öğretmenlerinin sınıf yönetimi (demokratik, ilgisiz, otokratik) anlayışlarına ilişkin görüşlerinin belirlenmesinin amaçlandığı bu çalışmada aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır.

Elde edilen bulgular neticesinde cinsiyet değişkeni açısından beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin demokratik ve otokratik sınıf yönetimi anlayışları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farka rastlanmamıştır. Bu sonuca göre beden eğitimi ve spor öğretmenleri sınıf yönetiminde kadın veya erkek olmasına bakmaksızın öğrencilerine eşit şekilde ve demokratik davranmaktadır sonucuna ulaşılabilir.

Okul türü değişkenine göre beden eğitimi öğretmenlerinin demokratik sınıf yönetimi anlayışları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık yoktur. Tüm okul türlerinde beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin demokratik sınıf yönetimi anlayışı puanları yüksek çıkmıştır. Bu sonuca göre beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin demokratik yaşam kültürüne özen gösterdikleri ve demokratik sınıf yönetimi anlayışını yüksek düzeyde her okul türünde gösterdikleri sonucuna ulaşılabilir.

Okul türü değişkenine göre beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin otokratik sınıf yönetimi anlayışlarında en fazla puana sahip olan lise türü Spor Lisesi'dir. En düşük otokratik sınıf yönetimi anlayışı puanına sahip olan iki okul Fen Lisesi ve Anadolu

İmam Hatip Lisesi'nin otokratik sınıf yönetimi anlayış puanları Spor Lisesi ve Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi'nin puanlarından düşüktür.

Okul türü değişkenine göre beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin ilgisiz sınıf yönetimi anlayışı puanı en fazla Spor Lisesi öğrencilerine aittir. Spor Lisesi öğrencilerinin puanları diğer okullardaki (Fen Lisesi, Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi, Anadolu Lisesi, Anadolu İmam Hatip Lisesi) öğrencilerin puanlarından yüksektir. En düşük ilgisiz sınıf yönetimi anlayışı puanına sahip olan okul ise Fen Lisesi'dir. Fen Lisesi'nin ilgisiz sınıf yönetimi puanları diğer okullardaki (Spor Lisesi, Anadolu Lisesi, Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi) öğrencilerin puanlarından düşüktür.

Fen Lisesinin ve Anadolu İmam Hatip Lisesinin otokratik sınıf yönetimi puanları Anadolu Lisesi, Mesleki Teknik Anadolu Lisesi ve Spor Lisesinin otokratik sınıf yönetimi anlayışı puanından daha düşüktür. Fen Lisesi ve Anadolu İmam Hatip Lisesi öğrencileri beden eğitimi ve spor öğretmenlerini diğer üç lise türüne göre daha az otokratik olarak değerlendirmişlerdir.

Anadolu Lisesi öğrencilerine göre beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin sınıf yönetimi anlayışı puanları Fen Lisesi ve Anadolu İmam Hatip Lisesi puanlarından yüksek, Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi ile Spor Lisesi puanlarından düşüktür.

Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi öğrencileri beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin otokratik sınıf yönetimi anlayışlarını Anadolu Lisesi ve Fen Lisesi öğrencilerine göre daha otokratik olarak değerlendirmişlerdir.

Araştırma sonuçlarına bağlı olarak öneriler aşağıda verilmiştir.

a) Bu araştırma sadece Çorum ili genelinde yapılmıştır. Araştırma daha fazla ili kapsayacak şekilde genişletilebilir.

b) Araştırma 12. Sınıf öğrencilerini kapsamaktadır. Ortaöğretim (lise) düzeyinde tüm öğrencileri (9-12. sınıfları) kapsayacak şekilde genişletilebilir.

c) Araştırma ortaöğretim (lise) düzeyinde yapılmıştır, ortaokul öğrencileri üzerinde de yapılabilir.

d) Beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin otokratik ve ilgisiz sınıf yönetimi anlayışlarına neden olan etkenler araştırılabilir ve bu etkenlerin çözümüne ilişkin çalışmalar yapılabilir.

e) Öğretmenlere sınıf yönetimi anlayışları konusunda (özellikle otokratik ve ilgisiz sınıf yönetimi) hizmet içi eğitimler düzenlenebilir.

f) Öğretmenlerin, kıdem ve mezun oldukları üniversite gibi değişkenlerin sınıf yönetimi anlayışları üzerinde farklılık yaratıp yaratmadığı araştırılabilir.

g) Öğrencilerin sosyo-ekonomik düzeylerinin, öğretmenlerinin sınıf yönetimi anlayışlarına etkisi araştırılabilir.

h) Öğrencilerin sosyo-kültürel düzeylerinin, beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin sınıf yönetimi anlayışlarına etkisi araştırılabilir.

i) Okulların genel ve özel amaçları beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin sınıf yönetimi anlayışlarını hangi düzeyde etkilediği araştırılabilir.

j) Beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin mesleki deneyimlerinin sınıf yönetim anlayışlarına olan etkisi araştırılabilir.

k) Spor liselerindeki beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin ilgisiz yönetim anlayışları puanlarının yüksek oluşu ile ilgili daha özel ve ayrıntılı bir çalışma yapılabilir.

Yapılan araştırma ile beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin hangi sınıf yönetimi anlayışlarını benimsedikleri ve bu anlayışları hangi seviyede gösterdiklerinin belirlenmesi açısından yapılan bu araştırmanın oldukça önemli olduğu düşünülmektedir.

Bu araştırmanın, beden eğitimi ve spor derslerine yönelik sınıf yönetimi konusunda yapılacak olan yeni çalışmalara kaynak oluşturacağı düşünülmektedir.

KAYNAKLAR

- Alkan, M. (2003). Anadolu lisesi öğrencilerinin beden eğitimi dersine etkin katılma katılmama nedenlerine ilişkin görüşleri: Adana örneği. *Yüksek Lisans Tezi*, Çukurova Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Adana.
- Aydın, A., Selvitopu, A. & Kaya, M. (2018). Sınıf Yönetimi Alanındaki Lisansüstü Tezlerin İncelenmesi. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18 (1), 41-56. DOI: 10.17240/aibuefd.2018.-382251
- Balay, R. (2017). 2000' li Yıllarda Sınıf Yönetimi. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Başar, H. (2012). Sınıf Yönetimi Öğretmen Kitabı. Ankara: Morpa Kültür Yayınları.
- Celep, C. (2008). Sınıf Yönetiminde Kuram ve Uygulama. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Çelik, V. (2008). Sınıf Yönetimi. İstanbul: Nobel Yayın Dağıtım.
- Demirel, Ö. (1999). Öğrenme Sanatı Plandan Değerlendirmeye. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Erden, M. (2005). Sınıf Yönetimi. İstanbul: Epsilon Yayıncılık.
- Gözütok, F. D. (1995). Öğretmenlerin Demokratik Tutumları. Ankara: Türk Demokrasi Vakfı Yayınları.
- Güven, B., & Demirhan, G. (2006). Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Sınıf Yönetiminin Öğretmen Davranışı Boyutuna İlişkin Görüşleri. *Spor Bilimleri Dergisi*, 17 (4), 158-172. Retrieved from <http://dergipark.org.tr/sbd/issue/16403/171464>
- Güzel, İ. (2015). *Ortaokul öğrencilerinin görüşlerine göre öğretmenlerin sınıf yönetiminde gösterdikleri davranışların demokratikliği (Diyarbakır Örneği)*. Yüksek Lisans Tezi, Zirve Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- İlhan, A. Ç. (2004). 21. Yüzyılda Öğretmen Yeterlikleri. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Katmış, M. (2019). Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Sınıf Yönetimi Anlayışları. *Yüksek Lisans Tezi*, Hitit Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Çorum
- Kaya, Z. (2006). Olumlu Öğrenme Ortamı Oluşturma. Kaya, Z. (Yay. Haz.). Sınıf Yönetimi. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Kılbaş, Ş. (2014). Sınıf Yönetimi. Ankara: Akademisyen Kitapevi.
- Küçükahmet, L. (2011). Sınıf Yönetimi. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Luo, J., Laurie, B., & Marilyn, G. (2000). Classroom Management Issues for Teaching Assistants. *Research in Higher Education*, 41 (3). 353-383.
- MEB (Milli Eğitim Bakanlığı). (2020). Okullar ve Kurumlar. <http://www.meb.gov.tr/baglantilar/okullar/index.php?ILKODU=19&ILCEKODU=1>
- Özçakır, S. (2007). Beden eğitimi öğretmenlerinin sınıf yönetimi anlayışları Düzce ili örneği. *Yüksek Lisans Tezi*, Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bolu.
- Sarıtaş, M. (2000). Sınıf Yönetimi ve Disiplinle İlgili Kuramlar Geliştirme ve Uygulama. Küçükahmet, L. (Yay. Haz.). Sınıf Yönetimi. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Sparks, R., & Lipka, R. P. (1992). Characteristics of Master Teachers: Personality Factors, Self-Concept, Locus of Control, and Pupil Control Ideology. *Journal of Personnel Evaluation in Education*, 5(3), 303-11. Retrieved from <http://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=eric&AN=EJ448010&lang=tr&site=eds-live>.
- Tamer, K., & Pulur, A. (2001). Beden Eğitimi ve Sporda Öğretim Yöntemleri. Ankara: Ada Matbaacılık.
- Ünal, S. & Ada, S. (2003). Sınıf Yönetimi. İstanbul: Marmara Üniversitesi Matbaa Birimi.
- Ünlü, H. (2008). Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Yeterlikleri ve Sınıf Yönetimi Davranışları. *Doktora Tezi*, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara
- Yalçın, G. (2007). Ortaöğretim öğretmenlerinin sınıf yönetiminde gösterdikleri davranışların demokratikliğine ilişkin öğretmen ve öğrenci görüşleri (Malatya İli Örneği). *Bilim Uzmanlığı Tezi*. İnönü Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Malatya.